

INDIE

SCENARIUSZ LEKCJI

SZANUJ GRANICE INNYCH LUDZI
I NIE POZWÓL PRZEKRACZAĆ
WŁASNYCH

INDIE

W strefie monsunów

Indie to siódmy co do wielkości (ponad 3,2 mln km² powierzchni) i drugi pod względem liczby ludności (ponad 1,3 mld mieszkańców) kraj na świecie. Leżą na półwyspie o tej samej nazwie, w południowej części Azji. Graniczą z Pakistanem, Chinami, Nepalem, Bhutanem, Mjanmą (Birmą) i Bangladeszem.

Najważniejszym zjawiskiem klimatycznym w Indiach jest monsun. Ten wiatr i powodowane przez niego obfite opady deszczu w porze letniej oraz susze w okresie zimowym wyznaczają rytm życia mieszkańców, wpływają na możliwość uprawy roślin jadalnych i wielkość zbiorów. W okresach przejściowych między monsunem letnim a zimowym kraj często nawiedzają cyklony, którym towarzyszą silne ulewę powodujące powodzie.

Kraj ogromnych kontrastów

Indie wzbudzają bardzo skrajne odczucia. Albo się je kocha, albo nienawidzi. To z jednej strony kraj intensywnych zapachów, barw, śpiewu, przepychu, bogactwa i modlitwy. Z drugiej zaś – biedy, brudu, duchoty, pracy małych dzieci, przemocy i podziału kastowego społeczeństwa, który nadal obowiązuje, mimo że został formalnie zniesiony przez konstytucję z 1950 roku.

Tradycja stanów i kast (dźati) wywodzi się od praojca Manu i stwierdzenia, że każdy człowiek rodzi się w konkretnej kasty, która określa jego pozycję społeczną na całe życie. Podstawowe pojęcia w tym systemie to: dharma, czyli obowiązki wynikające z miejsca w społeczeństwie oraz etapu życia, i karma – suma popełnionych uczynków, która decyduje o następnym wcieleniu w łańcuchu reinkarnacji. W społeczeństwie wyróżnia się cztery główne warny (stany społeczne), które według tradycji powstały z ciała pierwszego człowieka. Najwyższą warną, stworzoną z ust pracownika, są bramini, czyli kapłani

i uczeni. Z jego ramion wywodzą się ksatrijowie, do których należą urzędnicy, żołnierze i posiadacze ziemscy. Z ud powstałi wajsjowie – kupcy, rzemieślnicy i chłopi, a ze stóp – siudrowie, czyli dzierżawcy ziemi, księgowi i służący. Poza tym systemem są dalitowie – pariasi, potocznie zwani niedotykalnymi. Obecnie żyje ich w Indiach ponad 200 mln. To oni wykonują tzw. nieczyste zawody, które wymagają kontaktu z krwią, ekskrementami, zwłokami zwierzęcymi lub ludzkimi. Są wykluczeni

ze społeczeństwa. Przez wieki niedotykalni nie mogli mieszkać razem z osobami z wyższych kast. Nie pozwalano im wchodzić do świątyń, korzystać ze studni, z których czerpali wodę lepiej urodzeni. Można było bezkarnie stosować wobec nich przemoc, nawet spalić ich wioską. I choć obecnie los niedotykalnych poprawia się, to nadal system kastowy ma olbrzymi wpływ na ich życie.

Dzielnica czerwonych latarni w Kalkucie – światełko w tunelu

W Indiach jest wielu ludzi odrzuconych przez społeczeństwo. Żyją na granicy skrajnego ubóstwa, codziennie doświadczają upokorzeń, bezdomności i głodu. Utrzymują się z żebrania. Często padają ofiarami przemocy i ocierają się o śmierć. Kalkuta jest zarówno punktem tranzytowym, jak i docelowym zagubionych moralnie. To tutaj w dzielnicy czerwonych latarni żyją dzieci pracujących tu matek. Są one nieustannie narażone na wiele niebezpieczeństw, dlatego dobrze, że w tym trudnym świecie pojawiła się Urmi Basu. Najpierw założyła dla nich małą świetlicę. Później udało się jej utworzyć szkołę z internatem i przedszkole. Obecnie Urmi opiekuje się ponad 250 dziećmi, które mogą się uczyć, rozwijać swoje pasje, a także dostają ciepły posiłek oraz przybory potrzebne do szkoły. Pomaga im to wyjść z zakłętego kręgu ubóstwa i daje szansę na inne, lepsze życie.

Czas trwania
45 minut

TEMAT

Szanuj granice innych ludzi i nie pozwól przekraczać własnych

Zaaranżuj salę do pracy w grupach. Wydrukuj materiały z załączonej płyty. Przygotuj projekcję fragmentów filmu zamieszczonych na płycie. Przed zajęciami zapoznaj się z całym odcinkiem dostępnym na stronie www.kulczykfoundation.org.pl.

DLACZEGO WARTO PORUSZYĆ TEN TEMAT

Każdy człowiek ma indywidualną przestrzeń fizyczną i psychiczną, która jest zarezerwowana tylko dla niego. Tej przestrzeni nikomu nie wolno przekraczać wbrew jego woli, nawet osobom bardzo bliskim. Każdy człowiek ma przestrzeń, do której zaprasza wyłącznie osoby najbliższe, wybrane przez siebie – rodzinę, przyjaciół. Jest ona zarezerwowana wyłącznie dla nich. Nie wszyscy zdają sobie sprawę z tego, że mają prawo do dbania o to, co jest ich indywidualną własnością – o swoją przestrzeń i granice ją wytyczające. Tą własnością jest intymna przestrzeń i przedmioty, które uważa za ważne i własne, to też myśli, uczucia, przeżycia i doświadczenia. Osoby, które nie potrafią określić swoich fizycznych granic, nie mogą zareagować w sytuacji, gdy ktoś te granice przekracza. Mimo dyskomfortu, kosztem cierpienia i bólu, podporządkowują się, ulegają. Lekcja, do której zapraszamy, dotyczy określania własnych granic. Uczniowie mają okazję doświadczyć, jak czują się ludzie, gdy ich fizyczne granice są przekraczane, mogą na ten temat porozmawiać z rówieśnikami. Mają okazję, by poznać i określić własne granice. To doświadczenie ułatwi im zrozumienie emocjonalnej sytuacji osób, których granice są przekraczane.

Zagadnienie

Cele

CELE ZAJĘĆ

Może uda się zrobić z uczniami jeden krok, może dwa, a może aż trzy. Zawsze będzie to Wasz wspólny sukces – Twój i Twoich uczniów!

Krok 1 – WIEM: Uczeń wie, że każdy człowiek ma granice fizyczne, których nie należy przekraczać.

Krok 2 – CZUJĘ: Uczeń wie, kiedy jego fizyczne granice zostały przekroczone i jak to zakomunikować. Szanuje granice innych. Wie, że informowanie o granicach jest podstawą ich nieprzekraczania.

Krok 3 – POMAGAM: Uczeń jest gotowy szanować granice swoje i innych ludzi.

Wprowadzenie

WPROWADZENIE DO ZAJĘĆ

Poproś uczniów, by przypomnieli sobie, jak zwykle się zachowują, gdy jadą windą z nieznanymi osobami. Rozłóż na podłodze duży arkusz papieru (150x200 cm), który będzie imitował windę. Wybierz z grupy kilku chętnych uczniów do roli pasażerów. Pozostali będą obserwatorami. Pasażerowie mogą wsiadać do windy na pierwszych czterech piętrach, a wysiadać z niej na piętrach od 8. do 10. Mają się zachowywać tak, jakby się nie znali, w sposób – ich zdaniem – naturalny w takich okolicznościach. Sygnalizuj zatrzymanie windy na kolejnych piętrach. Poproś pasażerów o zwrócenie uwagi na ich odczucia i zachowania, a obserwatorów o notowanie najważniejszych spostrzeżeń dotyczących zmieniającej się sytuacji w windzie.

Zapytaj pasażerów:

- Jak wam się podróżowało?
- Co czuliście?
- Co spowodowało, że czuliście się w taki sposób?

Zapytaj obserwatorów:

- Czy pasażerowie rozmawiali ze sobą?
- Jaki charakter miały ich wypowiedzi?
- Jak zachowywali się pasażerowie?
- Co może być przyczyną takich zachowań?

Porozmawiaj ze wszystkimi uczniami, pomogą Ci w tym następujące pytania:

- Z czym kojarzy się wam słowo „granica”?
- W jakim celu stawiamy granice?
- Czy człowiek może wyznaczać granice wokół siebie? Jakie?
- Co czujemy, kiedy nasze granice są przekraczane?
- Jakie konsekwencje może mieć nieszanowanie własnych granic?
- Dlaczego ludzie mają trudności w świadomym wytyczeniu swoich granic?

Wskazówka:

Podczas rozmowy zwróć uwagę na to, że granice, które ludzie stawiają wokół siebie, mogą być:

- fizyczne – związane z ciałem,
- psychologiczne – dotyczące emocji.

Podkreśl, że emocje są cennym źródłem informacji o naruszeniu naszych granic.

W Indiach granice między ludźmi wyznacza przynależność do kasty.

ZAPOWIEDŹ PROJEKCJI FILMU

Zaproponuj uczniom wspólne obejrzenie fragmentów reportażu, którego bohaterami są mieszkańcy Kalkuty w Indiach. Poproś, żeby podczas seansu zastanowili się nad następującymi kwestiami:

- Jak wygląda życie dalitów – członków najniższej kasty w Indiach?
- Dlaczego główna bohaterka Urmi zdecydowała się założyć Fundację New Light?

PROJEKCJA FILMU

REFLEKSJA PO FILMIE

Bezpośrednio po projekcji porozmawiaj z uczniami. Mogą Ci pomóc poniższe pytania:

- Z czego wynikają trudności dalitów (niedotykalnych) w wyznaczaniu oraz obronie swoich indywidualnych granic?
- Czy przynależność do najniższej grupy w hierarchii społecznej stanowi dla dalitów zamkniętą granicę? Jak to odczuwają?
- Co może być sposobem na przekroczenie tej granicy i wyjście z kręgu biedy?

Wskazówka:

Podkreśl, że doświadczając tego, czym są nasze granice, łatwiej jest nam zrozumieć i szanować granice innych ludzi

Zwróć uwagę uczniów, że przyzwolenie na przekraczanie granic może narazić nas na przemoc.

Film
– zapowiedź,
projekcja
i refleksja

Zadanie

ZADANIE

Moje granice

Powiedz uczniom, że mogą chronić swoje granice, tylko jeśli:

- mają świadomość tych granic (wiedzą, co powoduje, że czują dyskomfort, przede wszystkim fizyczny, możesz też wspomnieć o dyskomforcie psychicznym),
- otwarcie mówią o swoich granicach.

Rozdaj uczniom karty pracy (s. 32). Poproś, żeby wyobrazili sobie, że każdy z nich znajduje się w środku balonu, który poprzez rozszerzanie się lub kurczenie określa ich granice fizyczne. Balon nie jest widoczny dla innych ludzi. Zadaniem uczniów jest uzupełnienie tabelki z karty pracy.

Poproś chętnych uczniów o zaprezentowanie wyników swojej pracy.

Wskazówka:

Wyjaśnij uczniom, że przestrzeń wokół każdego człowieka dzieli się na cztery strefy:

1. przestrzeń osobistą (intymną) – do 40 cm – najbliższą strefę bezpośredniego kontaktu fizycznego;
2. przestrzeń osobniczą – od 45 do 120 cm – obejmującą odległość od strefy normalnego dotyku po przestrzeń typową dla powitania, pożegnania, pogawędki na ulicy, rozmowy na tematy neutralne;
3. przestrzeń społeczną – od 125 do 360 cm – charakterystyczną dla relacji bez bezpośredniego kontaktu fizycznego, np. podczas relacji służbowych. Granice społecznego obszaru jednostki wyznaczone są często przez biurko, stół, okienko, które tworzą dystans w stosunku do rozmówcy;
4. przestrzeń publiczną – od 360 cm – typową dla grupy, ma ona charakter formalny, ograniczona jest w niej bezpośrednia komunikacja i przekazywanie informacji zwrotnej. Charakterystyczne dla tego typu przestrzeni jest to, że jedna osoba mówi, a pozostałe słuchają, są odbiorcami.

Każdą z tych stref wyznaczają określone granice. Najważniejsza z nich jest przestrzeń intymna, osobista, której bez zgody człowieka nikomu nie wolno przekroczyć. Ważna jest też nasza przestrzeń osobnicza i granice ją wyznaczające. Warto, żebyśmy zdawali sobie sprawę, w jakich sytuacjach odczuwamy dyskomfort, gdy ktoś przekracza granice tej przestrzeni.

Urmi Basu uczy dzieci bronięcia swoich granic.

PODSUMOWANIE ZAJĘĆ

Poprowadź uczniów przez następujące etapy:

1. Uświadomienie im wiedzy na temat sytuacji drugiego człowieka (**WIEM**);
2. Zwrócenie uwagi na rolę emocjonalnego rozumienia czyjegoś problemu i utożsamiania się z tą osobą (**CZUJĘ**);
3. Podjęcie decyzji o aktywnej pomocy (**POMAGAM**).

WIEM:

Zwróć uwagę uczniów na to, że każdy ma prawo do określenia własnych, indywidualnych granic fizycznych, bez względu na miejsce, w którym się urodził, wiek i status społeczny. To od decyzji jednostki zależy, kto i w jakiej sytuacji przekroczy te granice.

CZUJĘ:

Odwołaj się do doświadczeń uczniów z pierwszego ćwiczenia, wskaż na uczucia towarzyszące sytuacji, w której granice fizyczne człowieka zostały przekroczone. Zwróć uwagę, że taka sytuacja wywołuje różne negatywne emocje.

POMAGAM:

Rozdaj uczniom kartki. Poproś, aby każdy z nich podzielił się jedną refleksją z lekcji. Niech zastanowią się i zapiszą, co było dla nich ważne, co odkryli, z czym wychodzą z zajęć. Zbierz kartki. Rozpocznij kolejną lekcję od odwołania się do refleksji uczniów.

Podsumowanie

Świetlica New Light – bezpieczne miejsce, wolne od przemocy.

KARTA PRACY

Opisz sytuacje, w których Twój balon się rozszerza.

Opisz sytuacje, w których Twój balon się kurczy.

Jak możesz zareagować, kiedy ktoś przekracza Twoje granice?